

**REKOMENDACIJOS MOKYTOJAMS, UGDANTIEMS SPECIALIŲJŲ UGDYMO SI
POREIKIŲ TURINČIUS MOKINIUS**
(Rekomendacijų pabaigoje rasite naudingas nuorodas)

Paruošė specialioji pedagogė metodininkė Edita Stanulienė
2022 m.

Įtraukusis ugdymas – tai kokybiškas ugdymas kiekvienam mokiniui. Iki 2024 metų turėtų būti pašalintos visos kliūtys, kurios trukdo įtraukties principo švietime įgyvendinimui, t. y. kiekvieno vaiko teisei mokytis saugioje, jam tinkančioje aplinkoje, kuri atitinka jo asmenines galias ir poreikius. Įtraukusis ugdymas neįmanomas be vaiko pažinimo, jo poreikių atpažinimo, palankios ugdymo(si) aplinkos visiems ugdytiniams ir kiekvienam kūrimo, atsižvelgiant į individualius ugdytinio poreikius – gabumus, negalias, raidos tempą, patirtinio ugdymosi stilių, turimą patirtį, šeiminę aplinką ir kitus skirtingumus. Tačiau, vienintelė ir didžioji pagalba sau pačiam, suaugusiam žmogui, priimti faktą, kad mokinys turintis mokymosi sunkumų yra unikalus ir nori mokytis. Pagal V. Juškienę ir kt.

Pateikiu rekomendacijos, kurios mokytojams gal būt padės sėkmingiau vykdyti įtraukųjį ugdymą.

Intelektų sutrikimai – pasireiškia pažintinės veiklos, kalbinių, motorinių gebėjimų pažeidimais, taip pat adaptyvaus elgesio sutrikimu. Mokiniai sunku akademines žinias taiko kasdieniniame gyvenime. Moko pagal individualizuotas programas.

Sunkumai:

- Bendrauti su aplinkiniais, išreikšti mintis, norus;
- skaityti, suprasti skaitomo teksto žodžius, teksto, pagrindinę mintį;
- kalbėti gramatiškai taisyklinga kalba: painioja linksnius, nederina kalbos dalių;
- nuosekliai atpasakoti patirtus įspūdžius, girdėtus atpasakojimus;
- sunku suvokti ir įsisavinti teorines žinias;
- atlikti loginio suvokimo reikalaujančias užduotis;
- pritaikyti taisykles.

Galios:

Prioritetas – kartoti ir įtvirtinti išmoktą mokomąją medžiagą.

- Suvokti tai ką mokėsi, kai mokomoji medžiaga siejama su praktika;
- gali dirbti kai mokomoji medžiaga atitinka mokinio gebėjimus: aiški, konkreti, suprantama, vaizdi, pritaikyta;
- gali išmokti/įsisavinti tik būtiniausias teorines žinias;
- gali dirbti pagal užduoties atlikimo pavyzdį;
- atlikti užduotis kai leidžiama naudotis lentelėmis, atmintinėmis, vizualiniais pasižymėjimais, taisyklėmis.

Bendrieji mokymosi sutrikimai – pasireiškia tuo, jog dviejų ar daugiau dalykų mokymosi pasiekimai gerokai prastesni.

Priežastys – įvairių nepalankių biologinių, genetinių ir psichosocialinių veiksnių derinys. Mokosi pagal pritaikytas programas.

Sunkumai:

- Skaityti (raidžių, skiemenų, žodžių praleidimas, pridėjimas, raidžių formos, eiliškumo žodyje ir spėliojimai skaitant; skaitoma paraidžiui arba skiemenuojant; nepaisoma žodžio, sakinio ribų, skyrybos ženklų);
- suprasti pagrindinę teksto mintį;
- atsiminti, taikyti taisykles;
- rašyti įskaitomai, užbaigiant raides, kurti iš asmeninės patirties;
- rašyti ilgai, nusirašyti nuo lentos, užsirašyti mokytojo diktuojamą tekstą;
- suvokti matematinės sąvokas, savybes, dėsningumus, ryšius;
- spręsti tekstinius uždavinius.

Galios:

- atlikti užduotį, kai informacija pateikta vaizdžiai, naudojant piešinius, grafikus, veiksmus; susiejama su gyvenimiškais pavyzdžiais;
- atlikti užduotį etapais arba pagal sudarytą schemą, planą, aiškų pavyzdį;
- dirbti naudojantis atramine medžiaga;
- suprasti ir vykdyti nesudėtingas žodines instrukcijas;
- nurašyti tekstą be klaidų;
- atlikti aritmetinius veiksmus;
- suprasti uždavinius su geometrinėmis figūromis, diagramomis, schemomis.

Specifiniai (skaitymo, rašymo, matematikos) – tai grupė sutrikimų, kurie pasireiškia žemesniais skaitymo, rašymo ar matematikos mokymosi pasiekimais nei tikėtina pagal intelektinius gebėjimus (kai IQ yra 80 ir aukštesnis) bei vaiko amžių atitinkantį ugdymą. Priežastis nėra intelekto sutrikimas. Mokiniam sunku suprasti bei interpretuoti gaunamą vaizdinę ar garsinę informaciją.

Sunkumai:

- Dirbti savarankiškai;
- sunku skaityti, suprasti ką perskaitė;
- rašyti be klaidų (vyrauja akustinės, raidžių praleidimo, keitimo klaidos ir pan.);
- painioti skaičius, aritmetinius veiksmus, jų seką;
- dirbti reikiamu tempu (lėtas veiklos tempas, darbas greitai pabosta);
- suprasti rečiau vartojamų žodžių reikšmę, vaizdingus posakius;
- rišliai kalbėti nauja tema.

Galios:

- Gali gerai organizuoti savo veiklą pamokoje jei užduotis suprantama, kai tema, užduotis dalinama į logiškus vienetus;
- atrasti loginius ryšius, „išmąstyti“;
- gali užduotis atlikti kompiuterio pagalba;
- atsiskaityti tai, ko mokėsi žodžiu, kai leidžiama remtis pasižymėta informacija;
- atsiskaityti testų pagalba, papasakoti asmeninę patirtį.

Ivairiapusiai raidos sutrikimai - pasireiškia kokybiniais socialinio bendravimo ir komunikacijos sutrikimais bei ribotu, stereotipiniu ir pasikartojančiu interesų ir veiklos pobūdžiu. Gali būti netinkamas elgesys dėl: fizinio skausmo, per didelio aplinkos suerzinimo, negalėjimo pasakyti, ko norima. Gali būti labai jautrūs vienam dalykui ir nejautrūs kitam (juos gali erzinti šviesos, triukšmas, kvapai, medžiagos); jautrumas sustiprėja, kai žmogus alkanas ar pavargęs. Naivūs, gali būti nejautrūs kitiems, kalbėti netaktiškai.

Sunkumai:

- suprasti ir taikyti verbalinį ir neverbalinį bendravimą (akių kontaktą, veido išraiškas, gestus, kūno kalbą);
- suvokti abstrakčią informaciją, apibendrintus posakius, perkeltinės prasmės žodžius;
- dirbti nestruktūruotoje aplinkoje, pamokoje;
- skaityti (ypač raiškiai, su intonacija), atlikti teksto suvokimo užduotis;
- išskirti, kas tekste svarbu, kas nelabai svarbu, kūrybiškai mąstyti;
- prisitaikyti prie neplanuotų, spontaniškai vykdomų veiklų, dirbti grupėje, įsijausti, suprasti kitą, atlikti darbą greitai.

Sekasi:

- atlikti užduotį, veiklą pagal sudarytą, schemą, planą, aiškų pavyzdį, analogiją;
- dirbti naudojantis pagalbine medžiaga;
- analizuoti detalią informaciją, susitelkti į detales, į vieną dalyką;
- atlikti vizualinio mąstymo, konstravimo gebėjimų reikalaujančias užduotis;
- dirbti pagal nekintančią struktūrą, atlikti monotoniškas, pasikartojančias, išmoktas užduotis, prisiminti faktus.

Elgesio ir/ar emocijų sutrikimai - tai grupė sutrikimų, pasireiškiančių elgesio ar/ir emocinėmis reakcijomis, besiskiriančiomis nuo įprastų amžiaus, kultūros normų bei išreikštu nedėmesingumu, impulsyvumu ar/ir prasta elgesio reguliacija. Gali aktyvūs, lengvai išsiblaškantys, užmaršūs, triukšmingi ir iššaukiantys, reikalaujantys nuolatinio dėmesio, neorganizuoti, stokojantys socialinių įgūdžių, lengvai susierzinantys, gali būti depresyvūs (tai lemia pasikartojančios nesėkmės ir frustracijos).

Sunkumai:

- Planuoti savo veiklą, nusiteikti darbui;
- turėti reikiamas priemones; tvarkingai pasiruošti pamokai;
- priimti ir laikytis klasės taisyklių, priimti pasekmes;
- sekti užduotis, klausytis, ramiai nusėdėti, palaukti, pradėti ar pabaigti darbą;
- atlikti skaitymo, rašymo ir kitas užduotis sėdint;
- be klaidų nurašyti tekstą iš knygos ar nuo lentos;
- atlikti sudėtingas, ilgos apimties užduotis.

Sekasi:

- Dirbti pamokoje, kai užmegztas teigiamas santykis su mokiniu, pastarasis jaučiasi priimtas ir išklausytas;
- dirbti, kai klasėje yra aiškios taisyklės ir jų laikomasi, naudojami paskatinimai ir aiškios galimos pasekmės;
- suprasti instrukcijas, nuorodas, jei būna susikaupę ir nekreipia dėmesio į pašalinius dirgiklius;
- generuoti idėjas, atlikti kūrybines užduotis; papasakoti asmeninę patirtį, išsakyti savo nuomonę, generuoti idėjas, atlikti kūrybines užduotis;
- atlikti užduotis, kai vykdomi tarpiniai įvertinimai.

Nuorodos

Programų rašymui 1 –oji nuoroda

Pagrindinio ugdymo bendrųjų programų pritaikymo rekomedacijos skirtos žemų (riboto) ir labai žemų (nežymiai sutrikusio intelekto) intelektinių gebėjimų specialiųjų poreikių mokiniams ugdyti

https://smsm.lrv.lt/uploads/smsm/documents/files/svietimas_pagrindinis_ugdymas_spec/BP%20pritaikymo%20rekomendacijos.pdf

Metodinės rekomendacijos pradinio ir **pagrindinio** ugdymo lietuvių kalbos ugdymo pritaikymo mokiniams, turintiems specialiųjų ugdymosi poreikių <https://vdocuments.mx/reader/full/metodines-rekomendacijos-mokytojams-del-komunikavimo-asmene-mokejimo>

(Atkreipiu mokytojų dėmesį, kad šių **rekomendacijų pabaigoje** rasite internetinių programų ir svetainių lietuvių kalbos užduočių atlikimui).

Nacionalinė Švietimo agentūra/pagalba mokyklai ir mokytojui

<https://www.nsa.smm.lt/svietimo-pagalbos-departmentas/itraukties-pletros-skyrius/itraukusis-ugdymas/pagalba-mokyklai-ir-mokytojui/>

Skaitmeninių priemonių sąrašas, skirtas dirbti nuotoliniu būdu su specialiųjų ugdymosi poreikių turinčiais mokiniais

[file:///C:/Users/Vartotojas/Downloads/Skaitmenin%C4%97s%20priemon%C4%97s%20spec.%20ugdymosi%20poreiki%C5%B3%20mokiniais%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/Vartotojas/Downloads/Skaitmenin%C4%97s%20priemon%C4%97s%20spec.%20ugdymosi%20poreiki%C5%B3%20mokiniais%20(1).pdf)

Naudoti šaltiniai:

1. Metodinės rekomendacijos mokytojams ir švietimo pagalbos teikėjams „Padėkime vaikams mokytis“, 2013.
2. Kielaitė R. Kartu įveikime mokymosi sunkumus. Šiauliai, 2013.
3. Dervinytė –Bongarzoli A. Pagalbos galimybės aktyvumo ir dėmesio sunkumų turintiems vaikams. Vilnius, 2008.
4. Juškienė V. ir kt. Metodinės rekomendacijos mokytojams. Vilnius. 2017.
5. <https://www.nsa.smm.lt/svietimo-pagalbos-departamentas/itraukties-pletros-skyrius/itraukusis-ugdymas/pagalba-mokyklai-ir-mokytojui/>